

ITALIJA

Uradno ime: Republika Italija (Republica Italiana)

Časovni pas: SEČ + 0

Površina: 301 302 km na kvadrat

Državna ureditev: Parlamentarna demokratična republika z dvodomnim parlamentom (Kraljevina (1861-1946); republika po letu 1946; od leta 1958 članica ES. Deli se na 20 regij s 94 provincami)

Meje na kopnem: 1.935,2 km

Meje na morju: 4.996 km

Upravna razdelitev: 20 regij, pokrajine, občine

Glavno mesto: Rim (Roma); 2 791 000 prebivalcev (1994)

Prebivalstvo: 58 138 394 (l. 1994)

Uradni jezik: Italijanski. V rabi tudi slovenski (Trst, Gorica, Benečija); nemški (Zg. Poadižje in J Tirolska) in francoski (Valle d'Aosta)

Narodnostna sestava: Italijani 94,1%; Sardinici 2,7%;Furlani 1,3%; ostali 1,9% (J. Tirolci, Slovenci, Landini, Francozi)

Verstva: Katoličani 83,2%; ateisti 16,2%; ostali 0,6%

Delež mestnega prebivalstva: 67,1%

Delež aktivnega prebivalstva: 42,5% (I. 7,7%; II. 28,5%; III. 63,8%)

Pričakovano trajanje življenja (1994): ženske 81 let, moški 74,4 leta

Demografska gibanja (1989): Rodnost 9,7%, umirljivost 9,1%; n.p. 0,6%

Denarna enota: italijanska lira; 1 Lit = 100 centenzimov

BDP: 20000 USD/prebivalca (1998)

Stopnja gospodarske rasti: 2,9% (1983-1995)

Odstotek nezaposlenih 12% (1995)

Stopnja inflacije: 5,7% (1995)

Poraba energije/prebivalca: 4452 Kwh

Raba tal: 32% Njive

17% travniki, pašniki

22% gozd, makija

9% vrtovi, nasadi, drevesnice

20% ostalo

Podnebje: V Alpah gorsko (1500 – 2000 mm padavin), v Padski nižini submediteransko (500 – 600 mm padavin), na J (Ligursko primorje) mediteransko (400 – 500 mm padavin), SMT 7 – 10°C (I), 24 – 27°C (VII)

Kmetijstvo: Žito, riž, oljke, sadje, vino

Industrija: avtomobili, stroji živila

Uvod:

Italija obsega Padsko nižino in alpski svet na severu ter Apeninski polotok z otokoma Sicilijo in Sardinijo na jugu. Tri četrtine italijanskih meja odpade na morske obale in od tod izhaja njena navezanost na morje. Do odkritja Amerike je bilo težišče prometa v Sredozemlju in je bila polotoška in otoška Italija pomembnejša od severne, hitreje so se razvijala mesta Rim, Neapelj, Pisa, Firenze in druga. Odkar pa se je težišče pomorstva premaknilo na Atlantski ocean in s tem tudi žarišče družbenogospodarskega razvoja proti severu Evrope, se je tudi v Italiji težišče razvoja preneslo v tej smeri, zlasti v Padsko nižino. Ob pomembnih prometnih poteh in čezalpskih prehodih proti zahodni Evropi sta se tukaj razvili glavni italijanski

pomorsko-trgovski republiki Benetke in Genova, kjer sta se predindustrijski dobi razvila manufaktura in meščanstvo. Tudi industrijski razvoj je dal prednost prometno boljše povezanim severnoitalijanskim pristaniščem pred pristanišči italijanskega juga.

Podnebje:

Podnebje v Severni Italiji je submediteransko, v Ligurskem primorju pa že izrazito mediteransko. V Padski nižini, ki je zaprta proti severu in odprta proti zahodu, so poletja vroča, zime pa dokaj hladne s temperaturami komaj nad 0° C, padavin je le 700mm-800mm. V Alpah se ekstremi seveda povečujejo, v Muzciah nad Benečijo pade blizu 3900mm padavin. Podnebje polotoške in otoške Italije je izrazito sredozemsko s suhim in vročim poletjem, milimi zimami ter dežjem v zimskem delu leta. V nizkem svetu je padavin 600-800mm, zato morajo kmetijska zemljišča namakati. Na Siciliji in Sardiniji je padavin še manj, zato pa v višjih predelih Apeninov narastejo tudi do 3000mm.

Rastje:

Za kmetijstvo najbolj primerna je Padska nižina s pridelavo koruze, sladkorne pese in riža, ki ga Italija pridelava največ v Evropi. Druga območja so zaradi slabših prsti manj primerna za poljedelstvo, a so z intenzivno obdelavo, melioracijami, gnojenjem in drugimi ukrepi dosegla dokaj visoko pridelavo, na jugu predvsem južnega sadja, zelenjave pa tudi pšenice. V pridelavi vina je Italija prva na svetu.

Reke:

Padsko nižino so nasule reka Pad s svojimi alpskimi pritoki in druge alpske reke (Adiža, Brenta, Piava, Tilment, Soča). Nanesle so obilo proda na severovzhodnem obrobju in peska v osrčje ravnine. Pad skupaj z drugimi rekami podaljšuje svojo delto v Jadransko morje, zato je obala nizka, polna peščenih sipin, lagun in močvirij. Pad zasipava tudi svojo lastno strugo in jo s tem dviga nad ravnino. Zato jo je bilo treba zavarovati z nasipi.

Gospodarstvo:

Bolj kot za katerokoli drugo evropsko državo je za Italijo značilna dvojnost v gospodarski razvitosti: industrijsko in gospodarsko nerazviti sever s svojo avtomobilsko in drugo industrijo štejejo k evropski razvojni osi; nerazviti kmetijski in prometno odmaknjeni jug pa išče možnosti gospodarskega razvoja v industriji in turizmu.

Od začetka osemdesetih let je v italijanskem gospodarstvu moč opaziti naj dinamičnejšo rast med sedmimi najbolj razvitimi državami sveta. To so dosegli z globokimi strukturnimi spremembami. Izvoz so uspeli povečati iz 12% na 20%, izpeljali so veliko privatizacij, ter v devetdesetih začeli z močno decentralizacijo kmetijstva, industrije, politike, turizma, zdravstvenega zavarovanja,... Veliko teh sprememb je bilo tudi posledica resnejšemu vključevanju v evropsko skupnost. Za gospodarstvo zelo pomembna sprememba je tudi boj države, zoper organiziran kriminal (mafijo), katere poslovanje je po nekaterih ocenah leta 1994 doseglo že 10% nacionalnega proizvoda.

Četrtno od skupnega nacionalnega proizvoda pridobi Italija z poljedelstvom (pšenica, vinska trta, sladkorni trs, oljke, riž, tobak so glavni proizvodi) ribištvom in prehransko industrijo. Kljub temu je Italija velik uvoznik hrane. Osnovna značilnost kmetijstva (glede

razporeditve) je njegova razširjenost po vsej Italiji. Na takšno razporeditev vplivajo zahteve posameznih kultur, ki jih gojijo (kvaliteta zemlje, podnebne razmere,...) kot tudi tržišče. Za kmetijstvo je tako najpomembnejša **Padska nižina** s pridelavo koruze, sladkorne pese in riža (Italija ga pridelava največ v Evropi). Druga območja so zaradi slabših prsti manj primerna za poljedelstvo, vendar so z intenzivno obdelavo, melioracijami (namakanjem), gnojenjem in drugimi ukrepi dosegla dokaj visoko pridelavo, na jugu so to predvsem južno sadje, pridelava zelenjave in tudi pšenice, v pridelavi vina pa je Italija prva na svetu.

Večina industrijskih obratov je skoncentriranih na severu države v somestju **Milano-Torino**, obrati tekstilne in živilske industrije so razširjeni po celi Italiji, središča kemične industrije pa so poleg Milana še Trst, Benetke, Bari, in Neapelj. Najmočnejše industrijske panoge so kovinska (ladjedelnštvo), avtomobilska, elektrotehnična industrija, industrija gospodinjskih aparatov, precizne mehanike, itd.

V **Piemontu** in **Lombardiji** se je izoblikoval industrijski trikotnik Torino-Genova-Brescia s središčem v Milanu, na katerega so se naslonile finančne, poslovne in druge terciarne dejavnosti.

Tako je Italija razdeljena na razviti sever, manj razviti kmetijski jug, imenovan tudi **Mezzogiorno**.

Najpomembnejši gospodarski partnerji Italije so ZDA, Nemčija in Francija, sledijo še ostale Evropske države.

Za Italijansko gospodarstvo je zelo pomemben tudi turizem, ki državi prinaša približno 20% BDP. Največ turistov obišče Rim, Firenze, Rimini, Padova, Neapelj in Alpe.

Pred sprejemom skupne evropske valute ECU-ja je imela Italija večkrat probleme z inflacijo in nestabilnostjo lire. Italijani so zato nov monetarni sistem sprejeli z veseljem in velikimi pričakovanji. V tem trenutku so bila pričakovanja uresničena, največja problema za gospodarstvo pa ostajata proračunski primanjkljaj (150 milijard USD letno), ter trgovinski deficit (5%). V prihodnosti bodo tako največ pozornosti namenili prav tema problemoma.

Industrija:

Industrijski razvoj Italije je bil vezan na hitro rast proizvodnje hidroenergije. Najmočnejše industrijske panoge so kovinska industrija, zlasti ladjedelništvo, avtomobilska industrija (Fiat se uvršča med 15 največjih podjetij na svetu), elektrotehnična, industrija gospodinjskih aparatov, precizne mehanike itd. Industrija je osredotočena na severu Italije v somestju Milano-Torino. Po vsej Italiji so številni obrati tekstilne in živilske industrije.

Prebivalstvo:

Prebivalstvo je v večini italijansko. Številčnejše narodnostne skupine so Slovenci na skrajnem severovzhodu in nemško govoreči prebivalci Južne Tirolske v Zgornjem Poadižju, francosko govoreče prebivalstvo v dolini Aoste, Sardinici na Sardiniji in v Kalabriji Albanci. Italija spada med gosto, toda zaradi naravnih in gospodarskih razlik, silno različno poseljene države.

Migracije:

Južne regije dobijo približno polovico več sredstev iz državnega proračuna, kot severne. V regiji Tarent je le 5% brezposelnih (tako nizkega odstotka ne doseže nobena regija v Nemčiji), medtem, ko je v Kalabriji brezposelnih kar 25% prebivalcev. Če podrobneje pogledamo starostno strukturo teh, bi ugotovili, da gre večinoma za mlado prebivalstvo, ki je mobilno in si zato lahko poišče zaposlitev izven svoje regije. V sedemdesetih letih je bila kar polovica zaposlenih v Fiatovih tovarnah rojenih na jugu države. Ker se selijo iz "agrarnih predelov"

juga Italije večinoma mladi ljudje in si na severu ustvarjajo družine (prilagojene načinu življenja), prihaja tudi do velikih demografskih razlik med regijami. V južni Italiji je naravni prirastek še visok, zato so družine številčnejše, medtem ko je na severu Italije ta nižji (povprečne družine imajo le enega ali dva otroka). Razlike opazimo tudi na političnem (Severna Liga) in kulturnem nivoju (veliko avtorjev govori namreč že o Afriškem jugu Italije).

Kadar govorimo o migracijah Italijanov, se moramo tudi spomniti, da je bila ta država še v začetku stoletja emigracijska dežela (skupaj približno 20 milijonov ljudi se je razselilo po svetu; predvsem v ZDA) in da potekajo številne migracije znotraj države iz manj razvitih južnih predelov v razvitejši severni del.